

امام خمینی (س) و مفاهیم افلاقی

(۱)

انتقاد و انتقادپذیری

سید حسن اسلامی

فهرست مطالب

۷	مقدمه
۹	دیباچه
۱۱	۱. انتقاد تلخ است
۱۳	۲. انتقاد عیب‌جویی است
۱۹	۳. انتقاد عامل رشد است
۲۷	۴. انتقاد آینه است
۳۱	۵. خودخواهی مانع انتقادپذیری است
۳۹	۶. شیطان نفس، استاد است
۴۳	الف. انکار
۴۳	ب. انگیزه‌خوانی منتقد
۴۴	ج. انتقاد متقابل
۴۴	د. تحقیر منتقد
۴۵	ه. دلیل تراشی
۴۶	و. کوچک جلوه دادن انتقاد
۴۶	ز. گریز و بازگشت

- ۴۷ ح. فرافکنی
- ۴۷ ط. دیگران را مقصر دانستن
- ۴۸ ی. استفاده از قالب‌های جاافتاده
- ۵۱ ۷. دشمن، دوست واقعی انسان است
- ۵۲ الف. ندیدن عیب‌ها
- ۵۳ ب. ترس از بیان عیب‌ها
- ۵۹ ۸. انتقاد از نیت منتقد جدا است
- ۶۰ الف. احراز نیت منتقد ممکن نیست
- ۶۳ ب. احراز نیت منتقد بی اثر است
- ۶۷ ۹. انتقاد سازنده است
- ۸۳ ۱۰. انتقاد حقّ همگان است
- ۸۳ الف. انسان‌ها طبیعتاً خطاکارند
- ۸۶ ب. همه انسان‌ها حقّ انتقاد دارند
- ۹۳ ۱۱. انتقادپذیری کمال است
- ۹۹ ۱۲. انتقادگری هنر است
- ۱۰۰ الف. خود را انگیزه‌خوانی کنیم
- ۱۰۳ ب. اختلاف افکار را بپذیریم
- ۱۰۴ ج. زبان خوش به کار ببریم
- ۱۰۷ د. مورد انتقاد را مشخص سازیم
- ۱۰۷ هـ. فکر را از فرد جدا کنیم
- ۱۰۸ و. حتی المقدور راهنمایی کنیم
- ۱۰۹ ز. انتقاد را از انتقام تفکیک کنیم
- ۱۱۱ کتاب‌نامه

مقدمه

حجاب‌های چندی، نسل جوان را از شناخت اندیشه‌های جامع و منظومه فکری و گستره شخصیت امام خمینی باز می‌دارد. یکی از این پرده‌ها، حجاب معاصرت یا هم روزگاری است. این نکته موجب شده است تا دقیقاً گستره و نفوذ اندیشه و آرای امام آن گونه که باید، شناخته نشود. غلبه بر این مانع غالباً آنها از طریق گذر ایام حاصل می‌گردد.

دومین حجاب نقش قدرتمند سیاسی امام است. چهره مسلط امام در عرصه سیاست چند دهه اخیر کشورمان، هر چند برکت زا و ارجمند بوده، اما مانع از آشکار شدن دیگر ابعاد ایشان گشته است. در نتیجه بُعد سیاسی ایشان بر دیگر ابعاد و به ویژه بعد اخلاقی و عرفانی ایشان غلبه داشته و کسانی که ایشان را می‌شناسند بیشتر از رهگذر سیاست است.

سومین حجاب، پیشینه علمی ایشان و واژگان خاصی است که برای بیان اندیشه‌های خود برمی‌گزیدند. ایشان به دلیل بهره‌مندی گسترده از دانش‌های مختلف اسلامی چون فقه، اصول، تفسیر، کلام، عرفان و فلسفه، دارای واژگانی گسترده بودند. نگاهی به آثاری چون شرح چهل حدیث یا شرح حدیث جنود عقل و جهل این نکته را آشکارتر می‌سازد. این گستره واژگانی گرچه بیانگر عمق اندیشه‌های امام است، اما فهم آرای ایشان را برای کسانی که از چنین زمینه‌ای برخوردار نیستند، دشوار می‌نماید.

مجموعه "امام خمینی رحمته و مفاهیم اخلاقی" کوششی است برای فرارفتن از

پاره‌ای از این حجاب‌ها و آشنا ساختن نسل جوان با یکی از ابعاد اساسی امام؛ یعنی بعد اخلاقی. نویسندگان این مجموعه کوشیده‌اند تا مفاهیم کلیدی اندیشه اخلاقی امام را به گونه‌ای منظومه وار توضیح دهند و زمینه رایرای درک کامل‌تری از آرای اخلاقی امام فراهم آورند. مفروض نویسندگان این مجموعه آن بوده است که نقطه عزیمت امام، اخلاق بوده و حتی نگاه ایشان به سیاست از این منظر بوده است، لذا پدید آوردن چنین مجموعه‌ای برای فهم اندیشه مرکزی ایشان لازم است.

در ارائه این مجموعه جنبه‌های زیر مورد توجه خاص نویسندگان بوده است:

۱. رعایت نثر معیار و توجه به اصول درست نویسی؛
۲. رعایت جنبه برانگیزندگی در نوشته، چرا که هدف اخلاق، برانگیختن انسان و تشویق او به تغییر خویش است، و در عین حال پایبندی به جنبه استدلالی بحث؛
۳. بهره‌مندی از میراث ادبی و اخلاقی گذشته و پیوند آرای امام بدان؛
۴. کوشش جهت ارائه نگاهی تازه و کارگشا به مباحث اخلاقی؛
۵. فراهم آوردن زمینه برای پیش بردن چنین مباحثی با تأکید بر نیازهای جامعه.

با توجه به این نکات، سلسله مباحث "امام خمینی علیه السلام و مفاهیم اخلاقی" فراهم آمد لیکن به دلیل تازگی ممکن است پرسش‌هایی را برانگیزاند که از آن استقبال می‌کنیم و همچون امام بر این باوریم که انتقاد و حتی تخطئه در نهایت، به سود انسان است.

مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی علیه السلام - قم